

Nina Martola

Institutet för de inhemska språken
Helsingfors
nina.martola@sprakinstitutet.fi

Den tvåspråkiga ordboken – ett absurt åtagande

När man på 1990-talet tog del av vad de stora namnen inom lexikografen sade eller skrev kände man sig lätt uppgiven i vårt hörn av världen. För de som arbetade med ordböcker där engelska är det ena språket och spanska, franska, tyska eller italienska var det andra var det en självklarhet att man skulle göra olika ordböcker för olika målgrupper. Det fanns ”aktiva” och det fanns “passiva” och det fanns learners’ dictionaries och det fanns översättningsordböcker osv. i båda riktningarna och för båda språkgrupperna.

När man arbetade med ordböcker mellan finska och svenska fanns det i princip tre typer, en fickordbok, en mellanstor för skolbruk och en storordbok för avancerade användare och alla var tänkta för finskspråkiga användare. Ordböcker gjorda i Finland riktas mot den finska marknaden. Den svensk-finska ordboken eller ordboksdelen var i princip en ”passiv” ordbok, eller en avkodningsordbok med en modernare term. Den finsk-svenska riktningen var tänkt för användare som skulle producera text på det främmande språket svenska. I Sverige producerades inga ordböcker mellan finska och svenska riktade till svenskspråkiga. (Svensk-finska Lexin var till för finska invandrare i Sverige.)

Målgruppskrocken var hela tiden närvarande i arbetet. Förlaget hade den stora marknaden för ögonen, dvs. finska användare, medan redaktionen sneglade mycket på en annan grupp, nämligen översättarna från finska till svenska. I det tvåspråkiga Finland, där så mycket officiell text översätts, var och är de en ytterst viktig målgrupp. De har i regel svenska som modersmål eller åtminstone svenska som ett ytterst starkt språk. Att försöka tillgodose olika nivåer på målgrupperna blev en stor utmaning.

I mitt föredrag kommer jag att ta upp de omöjligheter och absurditeter som redaktionen blev tvungen att tackla, dels på grund av ordbokens art, dels utifrån de kommentarer och reaktioner vi fick från olika håll. Föredraget kommer visserligen att utgå från förhållandena på 1990-talet, men problematiken har fått ny aktualitet i och med att många ordböcker nu läggs ut fritt på nätet och på så vis ska kunna betjäna en synnerligen brokig användargrupp.